

POSTANOWIENIE

31 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Krajewski

na posiedzeniu niejawnym 31 października 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa J.N., M.N., E.J., M.K.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie nieistnienia stosunku prawnego,
na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z 28 lutego 2023 r., I ACa 986/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz J.N., M.N., E.J., M.K. po 1367 zł zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

(E.M.)

Wyrokiem z 28 lutego 2023 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z 4 lipca 2022 r., którym ustalono nieistnienie stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu i zasądzono zwrot na rzecz powodów kwot uiszczonych na podstawie tej umowy.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając go w całości. We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na konieczność dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w doktrynie, tj. art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 i pkt 8 Prawa bankowego oraz art. 58 § 2 k.c., art. 353¹ k.c. oraz art. 385¹-385³ k.c. „poprzez rozstrzygnięcie, czy uznanie postanowienia umownego za postanowienie niedozwolone z uwagi na naruszenie dobrych obyczajów w oparciu o art. 385¹-385³ k.c. oraz następnie stwierdzenie braku możliwości dalszego obowiązywania tej umowy, umożliwi równoczesne uznanie umowy za bezwzględnie nieważną z uwagi na sprzeczność umowy z naturą stosunku, tj. w oparciu o normy wynikające z art. 58 § 2 k.c. i art. 353¹ k.c.”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wnieśli m.in. o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz opłat skarbowych od udzielonych pełnomocnictw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, podania, na czym polegają wątpliwości związane z rozumieniem przepisu oraz przedstawienia argumentacji przemawiającej za tym, że mają one rzeczywisty i poważny charakter, nie należą zaś do zwykłych wątpliwości związanych z procesem stosowania prawa. Wymagane jest także wykazanie, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni (zob. postanowienie SN z 21 listopada 2023 r., I CSK 4931/22). Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie

o występujących w orzecznictwie rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest także wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. postanowienie SN z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, z 30 listopada 2023 r., I CSK 200/23, z 30 listopada 2023 r., I CSK 291/23).

Sąd Najwyższy nie dostrzega potrzeby dokonania wykładni wskazanych przez skarżącego przepisów w postulowanym przez niego kierunku. W zaskarżonym wyroku Sąd Apelacyjny uznał, że umowa kredytu była sprzeczna z właściwością (naturą) stosunku ze względu na fakt, że jednej ze stron kontraktu pozostawiono możliwość określenia wysokości świadczenia poprzez ujęcie w umowie postanowienia kreującego świadczenie kredytobiorcy z odwołaniem do tabel kursowych sporządzanych samodzielnie przez kredytodawcę bez obiektywnych kryteriów, a w konsekwencji uznał umowę za nieważną (art. 353¹ w zw. z art. 58 § 1 k.c.). Ponadto ze względu na niedopełnienie przez bank obowiązku poinformowania o ryzyku wzrostu kursu franka szwajcarskiego uznał umowę również za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego i przez to nieważną na podstawie art. 58 § 2 k.c. Wreszcie Sąd drugiej instancji przyjął, że po wyeliminowaniu z umowy postanowień niedozwolonych należy przyjąć upadek całej umowy i z tej przyczyny ustalił, iż jest ona nieważna.

Obecnie nie ma wątpliwości, że art. 385¹ i n. k.c. wprowadzają instrument wzmocnionej względem zasad ogólnych, w tym wynikających z art. 353¹ k.c., kontroli postanowień narzuconych przez przedsiębiorcę (zob. wyrok SN z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 50) i stanowią względem nich regulację szczególną (zob. wyrok SN z 18 maja 2022 r., II CSKP 1316/22). Oznacza to, że w sytuacji, gdy postanowienia umowy są sprzeczne z ustawą lub zasadami współżycia społecznego, a przez to wykraczają poza granice swobody umów, a jednocześnie postanowienia te mają walor niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., to zastosowanie powinien znaleźć art. 385¹ § 2 k.c. przewidujący sankcję braku dalszego związania postanowieniem przy jednoczesnym związaniu umową w pozostałym zakresie, a nie art. 58 § 1 lub 2 k.c. (zob. uchwałę SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, OSNC 2022, nr 11, poz. 109).

Sąd drugiej instancji wydaje się wychodzić z odmiennych założeń niż wynikające z przywołanego orzecznictwa, jednak nie ma to wpływu na treść rozstrzygnięcia. Niezależnie od tego, czy umowę uzna się za nieważną ze względu na naruszenie granic swobody umów, czy też za niewiążącą ze względu na zawarcie w niej postanowień abuzywnych, skutkiem jest nieistnienie wynikającego z umowy stosunku prawnego i obowiązek zwrotu nienależnie spełnionych świadczeń.

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹, 3 i 4, art. 99 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2, § 2 pkt 7 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, uwzględniając również uiszczoną opłatę skarbowa od pełnomocnictw. Suma zwrotu została rozdzielona na powodów w częściach równych (zob. uchwałę SN z 16 listopada 2023 r., III CZP 54/23, OSNC 2024, nr 6, poz. 57).

(E.M.)

[ał]